

Domonkos László

A francia vers

Döme már harmadik órája álldogált a naposasztal mögött. A vacsora körüli nagy sürgés-forgás lassacskán kezdett elcsöndesedni, a takaródó előtti, viszonylag nyugodt időszak kezdődik, körleti terepere, olvasgatás, levélírás, van, aki már ilyenkor aludni kezd, nem várva meg az este tíz órát. A folyosón hol itt, hol amott nyílt ki egy körletajtó, a halványkék egyenpizsamákban, a fekete gumisarukban slattyogva, karjukon a barna-fehér törülközőkkel lépdeltek a zuhanyozó vagy a közös vécé felé, halk zsongás, már régóta nem érzett, intenzív szagok, keskeny füstcsík kúszik ki a zuhanyozó előteréből és foszlik semmivé a közönyös levegőben, akár a késő esti vagy a hajnali vágyakozások, kósza emlékfoszlányok valahonnan az ősködből, a múlt századból vagy az ókorból – az öt hónappal ezelőtti világból. Döme merengve jártatta végig szemét a folyosó fényesre sikált kőkockáin meg az előtte felkanyarodó, ide, a legfelső emeletre felvezető lépcső sötétzöld korlátján. Bár nem láthatta, félig-meddig hallotta-sejtette az alattuk levő szintről, a kertészeti egyetemisták mit tudoménmelyik századának körleteiből felszűrődő zajokat. Ott is nagyjából minden ugyanolyan lehet, mint nálunk – gondolta –, ugyan, mi a különbség?

Mintha a mozdulatlan századkörlet-díszlet körülötte hirtelen fellázadt volna, vadul ellentmondva: amint lassan körbefordult önnön tengelye körül a magányos folyosóvégi asztal mögött (szék sehol), a falat, az egész sarkot-szögletet borító, embermagasságú funérlemez-lábazatra esett a pillantása, ami vakító harsánysággal cáfolta a kertészetisekkel, a tétékásokkal vagy az agráregyetemistákkal való egyformaságot, erősítve a bölcsész-alegység nagyon is valóságos egyediségének drasztikus tényét: szép kalligrafikus írással, vastag sötétkék betűkkel sorakoztak egymás alatt a sorok, majdnem mértani pontossággal a lám, táblának is kiváló, okkersárgára festett lemez közepén. Két versszak, franciául:

„L’amour s’en va
Comme la vie est lente
Et comme l’Espérance est violente

Vienne la nuit sonne l’heure
Les jours s’en vont je demeure”¹

¹ „Mint ez a víz elfolyó messzeség lett / A szerelem / Milyen lassú az élet / S milyen erőszakosak a remények / Jöjj el éj az óra verjen / Száll az idő itthaggy engem” – részlet Guillaume Apollinaire *A Mirabeau-híd* című verséből (Vas István fordítása)

Döme nem volt francia szakos, az amouron kívül egy árva szót sem értett a versből. Szerette a francia költőket, élvezte, mikor Baudelaire-ről, Verlaine-ről meg Rimbaud-ról tanultak a gimnáziumban, igaz, nem valami sokat, de hát tulajdonképpen csak őket ismerte a franciák közül, homályosan Rimbaud-t érezte magához legközelebb állónak, de a másik kettő izgalmas eredetisége is megragadta, kicsit irigykedve gondolt azokra a francia szakosokra, akik eredetiben olvashatták őket, majdnem biztos volt benne, hogy e három költő valamelyikének valamelyik költeményrészletét róhatta föl ide unalmában-elrévülésében valamelyik franciás bölcsész-századtárs. Tiszteletteljes szeretettel nézegette, silabizálgatta egy darabig a sorokat, próbálgatta, melyik szót ugyan hogyan is kellhet kiejteni, ki fordíthatta le magyarra ezt a verset és vajon milyen lehet, hogyan hangozhat magyarul. Szerelmével, Beával negyedikesen hosszú órákat töltöttek el azzal, hogy Poe *A hollójának* Tóth Árpád-féle verzióját összehasonlígtatták a precíz gondossággal beszerzett különböző fordításokkal – Babitséval, Kosztolányiéval, Szabó Lőrincével – végül ifjonti magabiztossággal megállapítva, hogy egyik sem ér a Tóth Árpádénak a nyomába sem – most ezzel a néhány sorral ugyan nem tudott mit kezdeni, de indokolatlannak tűnő, irracionális büszke elégedettség töltötte el, hogy ez itt áll őrt a háta mögött, a naposasztaltól alig másfél méterre, komolyan és magabiztosan, szilárd és színvonalas állandóságot biztosítva itt, éppen itt... Körülnézett, végigkémlelt a folyosón: majdnem teljes csönd. Már szinte semmi mozgás, inkább csak halk duruzsolás-féle hallatszik ki a körletekből. Kilenc óra elmúlt.

Visszalépett az asztal mögé, jó szokása szerint fél fenekével ráült, lábával harangozott, mind ütemesebben. Bea jutott eszébe, mint esténként szinte mindig, a kreolos arcbőre meg a szép hosszú dereka, nemkülönben hosszú, nyúlánk combjai. És a többi... Enyhén szédülni kezdett a ráömlő képzelethullámtól, az ütemes dübögést már nem is hallotta.

Arra eszmélt fel hirtelen, hogy az ütem hangereje és intenzitása, de még a hangszíne is megváltozik: mintha erőteljesen egymás után jól odahelyezett lábak csusszanása-csattanása lenne, bakancsot keményen lépcsőfokokhoz csapó ritmus, pak-pak, pak-pak, már látta is odalent, a lépcsőfordulóban a tányérsapkát.

Döme szemvillanás alatt a naposasztal mögött állt, a néphadsereg csodás kiképzésének látványos bizonyítékaként előírászerűen feszes vigyázzban, miközben vállból derékszögben hajlítva keményen tisztelgésre emelte jobbkezét, már artikulátlan hangja zúgott végig a folyosón: „*első század! Vigyázzz!*” A folyosón a fürdőből törülközőjüket hanyagul lógatva a körletháló felé battyogó két pizsamás-papucsos fiú mintegy varázsütésre mozdulatlaná merevedett, a benti zajok a másodperc tört része alatt elnémultak, semmivé váltak, tovaröppentek, a halotti csendben talán a lenti szinten a kertészetisek is hallhatták, hogy „*örnagy elvtárs, Döme Gábor századnapos jelentem, az első század takarodóra kész, rendkívüli esemény nem történt.*”

Az ügyeletes tiszt – zömök, jó negyvenes férfi, vastag, rövid lábakkal, pocakján feszülő antantszíjjal, puffadt, szeplős kezével hanyag mozdulattal tisztelgést mímelve – vagy másfél méterrel állt előtte az asztal másik oldalán. Dömének azonnal feltűnt, hogy Domaházi őrnagy behízott malacszemének kifejezéstelen tekintete valahogyan nagyon furcsa farkasszemet néz most vele. Nincs igazán szemközt. Néz – de nem órá néz. Valahová máshová, mellette néz el valamerre. Mögé. És már látta is a vadul lendülő és előre mutatató kezet a hurkaszerűen vaskos mutatóujjal, hallotta a fülsiketítő ordítást:

– Létürüni! Nem magyarú van! Létürüni!

– Értettem. Kérek engedélyt... – Döme nem folytatta. Részint a dühtől neki-vörösödött Domaházit láthatóan egyáltalán nem érdekelte, mire vagy mihez is kérne ő engedélyt, másrészt így hirtelenjében maga sem tudta, mit is kellene engedélyeztetnie. Az enyhén szólva ellentmondást nem tűrő parancs végrehajtásának megkezdését? Az elmozdulást a naposasztal mögül? A Korrekciós Tett megindítását? Az őrnagy már a körletajtók felé kacsázott vaskos, rövid lábain, nemsokára valamelyik szakasz hálóterméből hallatszik majd a diadalmas ordítás, körletrend és hasonlók tárgy körben. Neki már csak, egy, egyetlenegy teendője marad.

Hirtelen mozdulattal, türelmetlennel tűnő gyorsasággal megigazgatta a zubbonyát meg a sapkáját – tenyeret összeszorítva, akárcsak tisztelgéskor, a sapka sildjéhez merőlegesen odailleszteni, függőlegesen tartva, a fejfedő szimmetriáját ellenőrizendő –, de a két ideges mozdulatot már menet közben fejezte be. Határozott, nagy léptekkel sietett a zuhanyozók előtere felé, ahol a dohányzó helyiség sarkában szerényen meghúzódva vártak a vödrök meg a fókák, a nagy, durvaszövésű felmosóruhák. Nem nagyon válogatott köztük, indult visszafelé, úgy érezte, valamiféle bocsánatkérő sietséggel. Bár fogalma sem volt, legföljebb csak haloványan sejtette, kitől vagy mitől is kellene bocsánatot kérnie.